

Оновлення змісту викладання інформатики в сучасній школі

семінар
керівників методоб'єднань вчителів
інформатики

23.08.2011 р.

Глухова

Маргарита Володимирівна,

завідувач відділу інформаційних технологій

тел.: (8-062)-345-16-93

(8-050)-87-00-158

e-mail: ipoinform@narod.ru

Методичні рекомендації

1. Інструктивно – методичний лист про вивчення інформатики у 2011-2012 навчальному році (<http://mon.gov.ua> - сайт МОН або у збірнику наказів).
2. Педагогічна скарбниця “Донеччини” № 1, 2011 р.
3. Перелік 3. Перелік навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України для використання в основній і старшій школі у загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням українською мовою у 2011/12 навчальному році (Інформаційний збірник Міністерства, фахові науково-методичні журнали, сайт: <http://mon.gov.ua>).

ВИКЛАДАННЯ ІНФОРМАТИКИ

9 клас

У 2010 – 2011 навчальному році учні 9-х класів вивчення інформатики за програмою (автори І.О. Завадський, Ю.О. Дорошенко, Ж.В. Потапова) із розрахунку 1 година на тиждень.

Програма, згідно з типовими навчальними планами, розрахована на учнів, які до 9 класу ще не вивчали інформатики.

Розподіл годин на вивчення окремих розділів, кількість практичних робіт, варіанти розподілу навчальних годин для тих класів, в яких інформатика вивчалась до 9 класу та методичні рекомендації щодо вивчення інформатики видруковано у Інформаційному збірнику МОН №№19-21, 2009 р., та у науково-методичному журналі “Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах”, №4, 2009 р.

Розподіл навчальних годин

(1 година на тиждень, всього - 32 години + 3 години резервного часу)

<i>№ розділу</i>	<i>Розділ навчальної програми</i>	<i>кількість години</i>	<i>кількість практичних робіт</i>
1	Інформація. Інформаційні процеси та системи.	2	
2	Апаратне забезпечення інформаційних систем	3	1
3	Системне програмне забезпечення	7	3
4	Службове програмне забезпечення	3	2
5	Комп'ютерні мережі	6	
5.1	Поняття про комп'ютерні мережі. Робота в локальній мережі	3	1
5.2	Основи Інтернету. Всесвітня павутина й пошук в Інтернеті	3	1
6	Основи роботи з текстовою інформацією	4	2
7	Комп'ютерна графіка	7	
7.1	Засоби перегляду й перетворення графічної інформації	1	
7.2	Основи растрової графіки	3	1
7.3	Основи векторної графіки	3	1
8	Резерв навчального часу	3	

Розподіл навчальних годин

(1,5 години на тиждень, всього - 49 годин + 3 години резервного часу)

<i>№ розділу</i>	<i>Розділ навчальної програми</i>	<i>кількість годин</i>	<i>кількість практичних робіт</i>
1	Інформація. Інформаційні процеси та системи.	4	
2	Апаратне забезпечення інформаційних систем	6	1
3	Системне програмне забезпечення	8	3
4	Службове програмне забезпечення	5	2
5	Комп'ютерні мережі	9	
5.1	Поняття про комп'ютерні мережі. Робота в локальній мережі	3	1
5.2	Основи Інтернету. Всесвітня павутина й пошук в Інтернеті	6	1
6	Основи роботи з текстовою інформацією	7	2
7	Комп'ютерна графіка	10	
7.1	Засоби перегляду й перетворення графічної інформації	2	
7.2	Основи растрової графіки	4	1
7.3	Основи векторної графіки	4	1
8	Резерв навчального часу	3	

Розподіл навчальних годин

(2 години на тиждень, всього - 66 годин и+ 4 години резервного часу)

<i>№ розділу</i>	<i>Розділ навчальної програми</i>	<i>кількість годин</i>	<i>кількість практичних робіт</i>
1	Інформація. Інформаційні процеси та системи.	2	
2	Апаратне забезпечення інформаційних систем	3	1
3	Системне програмне забезпечення	7	3
4	Службове програмне забезпечення	3	2
5	Комп'ютерні мережі	20	
5.1	Поняття про комп'ютерні мережі. Робота в локальній мережі	3	1
5.2	Основи Інтернету — за програмою курсу за вибором «Основи Інтернету»	17	№1–№9 за програмою курсу «Основи Інтернету»
6	Основи роботи з текстовою інформацією	4	2
7	Комп'ютерна графіка – за програмою курсу за вибором «Основи комп'ютерної графіки», теми: 1-4	27	№1–№12 за програмою курсу «Основи комп'ютерної графіки»
8	Резерв навчального часу	4	

ВИКЛАДАННЯ ІНФОРМАТИКИ

10-11 класи

У відповідності до листа Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 29.04.2011 року №1/9-325 «Про навчальні плани загальноосвітніх навчальних закладів на 2011/2012 навчальний рік» робочі навчальні плани для 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів (класів) з інформатики складаються за Типовими навчальними планами, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України [№ 834 від 27.08.2010 року](#).

Розподіл годин на вивчення інформатики за різними рівнями змісту освіти

Рівень стандарту - 1/1

Академічний рівень- 1/2

Профільний рівень- 5/5

У **10-х** і **11-х класах** на рівні стандарту та академічному рівні вивчення інформатики відбуватиметься за програмами

І.О. Завадського, Ю.О. Дорошенка, Ж.В.

Потапової, рекомендованими рішенням колегії МОН згідно з наказом № 1021 від 28.10.2010 та опублікованими в науково-методичному журналі “Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах”, №5-6, 2010р, а також на сайті

http://itosvita.ucoz.ua/index/navchalni_programi/0-6.

Звертаємо Вашу увагу! Внесено зміни до навчальних програм «Інформатика. 10-11 класи. Рівень стандарту» та «Інформатика. 10-11 класи. Академічний рівень» (лист МОН України «Про навчальні програми з інформатики для старшої школи» від 29.11.10 № 1/9-862).

Навчальні програми для старшої профільної 11-річної школи

розташовані на сайті Міністерства
освіти і науки, молоді та спорту
України

<http://www.mon.gov.ua/education/average/prog12>

Було внесено зміни, що стосуються вивчення окремих тем, і можуть бути враховані під час планування навчального процесу.

Доцільність запровадження цих змін залежно від профілю навчання, використовуваного базового підручника та інших факторів пояснено далі.

НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМАМИ

10-11 класи

1. Інформатика. Навчальна програма для учнів 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів (рівень стандарту).

Програма розрахована на вивчення інформатики в 10-11 класах старшої школи загальноосвітніх навчальних закладів таких профілів: української філології профіль, іноземної філології профіль, фізико-математичний профіль, екологічний профіль, біолого-хімічний профіль, біолого-фізичний профіль, географічний профіль, історичний профіль, правовий профіль, філософський профіль, економічний профіль, технологічний профіль, спортивний профіль, військово-спортивний профіль, художньо-естетичний профіль.

2. Інформатика. Навчальна програма для учнів 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів (академічний рівень).

Програма розрахована на вивчення інформатики в 10-11 класах старшої школи загальноосвітніх навчальних закладів таких профілів: *універсальний профіль, математичний профіль, фізичний профіль, біотехнологічний профіль, хіміко-технологічний профіль, агрохімічний профіль, фізико-хімічний профіль.*

3. Інформатика. Навчальна програма для учнів 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів (академічний рівень). Програма, яка доповнена навчальними модулями курсів за вибором, може використовуватись в старшій школі загальноосвітніх навчальних закладів в *інформаційно-технологічному профілі*.

4. Навчальна програма поглибленого вивчення інформатики для учнів 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів.

Програма розрахована на вивчення інформатики в 10-11 класах старшої школи загальноосвітніх навчальних закладів в *інформаційно-технологічному профілі*.

ВИКЛАДАННЯ ІНФОРМАТИКИ

10 клас

Під час зведення програм для 12-річної школи до програм для 11-річної школи змін у програми з інформатики для 10 класу не вносилося, тому у 10 класах на рівні стандарту та академічному рівні інформатика вивчається відповідно до Інструктивно-методичного листа про вивчення інформатики у 2010-2011 навчальному році (Інформаційний збірник МОН, №№25-26-27).

ОСНОВНІ ЗМІНИ:

- Останній розділ, «Програмні засоби навчального призначення», поставлено на перше місце з тією метою, щоб учні якомога раніше опанували і могли використовувати у навчанні різноманітні програмні засоби навчального призначення. До розділу «Програмні засоби навчання профільного предмету» введено практичну роботу. Зміну рекомендовано впроваджувати в тих класах, що навчаються за підручником Н.В. Морзе, В.П.Вебер, О.Г. Кузьминської.
- 2) Розділ «Комп'ютерні презентації та публікації» розміщено після розділу «Текстовий процесор» з огляду на певні змістові залежності між цими розділами. Зміну можна впроваджувати в тих класах, що навчаються за підручниками авторів Н.В. Морзе, В.П.Вебер, О.Г. Кузьминської або авторів Т.І.Лисенко, Й.Я.Ривкінда, Л.А. Чернікової, В.В.Шакотька.

ВИКЛАДАННЯ ІНФОРМАТИКИ

11 клас

Рівень стандарту

<i>№ розділу</i>	<i>Назва розділу</i>	<i>Години</i>	<i>Кількість практичних робіт</i>
6	Моделювання. Основи алгоритмізації	5	1
7	Системи опрацювання табличних даних	11	5
8	Системи опрацювання баз даних	9	3
9	Інформаційні технології персональної та колективної комунікації	8	4

Основні зміни до програми є ТАКИМИ:

- 1) У розділі основ програмування запропоновано вивчати поняття моделі та моделювання, натомість зі змісту навчального матеріалу видалено поняття об'єкта у програмуванні. Зміну рекомендовано запроваджувати в тих класах, що вивчають інформатику за підручником Т.І. Лисенко, И.Я.Ривкінда, Л.А.Чернікової, В.В.Шакотька.
  - 2) За збереження кількості навчальних годин тему «Створення, публікація та підтримка веб-ресурсів» замінено суттєво ширшою за обсягом навчального матеріалу темою «Інформаційні технології персональної та колективної комунікації».
- Оскільки у зв'язку з проведенням Євро 2012 2011/2012 навчальний рік в 11 класах буде скорочено і завершено 3 травня, рекомендуємо зміну не запроваджувати або скоротити вивчення розділу 9 зміненої програми до вивчення підрозділу 9.1, «Автоматизоване створення й публікація веб-ресурсів».

Академічний рівень

<i>№ розділу</i>	<i>Назва розділу</i>	<i>Години</i>	<i>Кількість практичних робіт</i>
6	Інформаційні технології в навчанні	8	
	6.1. Програмні засоби навчання математики	6	3
	6.2. Програмні засоби навчання фізики, хімії та біології	2	1
7	Основи алгоритмізації та програмування	28	
	7.1. Базові поняття програмування. Засоби візуальної розробки програм	9	3
	7.2. Основи структурного програмування	19	4
8	Бази даних. Системи управління базами даних	12	3
9	Інформаційні технології персональної та колективної комунікації	16	
	9.1. Автоматизоване створення й публікація веб-ресурсів	6	2
	9.2. Основи створення комп'ютерних публікацій	3	1
	9.3. Опрацювання мультимедійних даних	3	1
	9.4. Інтегроване використання засобів опрацювання електронних документів	2	1
	9.5. Спільна робота з документами. Розробка колективного проекту	2	1

Основне нововведення у програмі академічного рівня полягає у заміні розділу «Растрова комп'ютерна графіка» розділом «Інформаційні технології в навчанні», що має обсяг 8 годин, з яких 6 годин відводиться на опанування програмних засобів навчання математики.

Цю зміну рекомендовано запроваджувати у класах математичного та фізико-математичного профілю.

Обов'язковими умовами навчання за програмою є наявність комп'ютерного класу та встановленого програмного забезпечення (орієнтовний перелік програм наведено у додатках до програми).

Комп'ютерна техніка має використовуватися на кожному уроці інформатики.

Майже всі розділи програм рівня стандарту та академічного рівня можна розширювати шляхом викладання їх за програмами курсів за вибором у таких випадках:

- на вивчення інформатики відводиться більше 1 години на тиждень;
- вивчення інформатики почалося до 9 класу і, таким чином, певні теми можна вивчати поглиблено за рахунок інших тем, які учні вивчили раніше і тому в 10 або 11 класі можуть пройти оглядово.

Розділи програм для 10-11 класу якими курсами за вибором можна розширювати:

1. Комп'ютерні презентації - Основи створення комп'ютерних презентацій.
2. Служби Інтернету - Основи Інтернету.
3. Системи обробки табличної інформації (Системи опрацювання даних, розміщених у таблицях) - Microsoft Excel у профільному навчанні
3. Бази даних - Основи баз даних.
4. Створення, публікація та підтримка веб-ресурсів (Інформаційні технології персональної та колективної комунікації) - Основи веб-дизайну.
5. Базові поняття програмування (Моделювання. Основи алгоритмізації) - Основи візуального програмування.
6. Основи програмування - Основи алгоритмізації та програмування.

Календарно-тематичне планування узгодити з відділом інформаційних технологій.

Зазначимо, що за будь-яких розширень або скорочень обсягів тем курсу обов'язковим є виконання всіх практичних робіт, передбачених навчальними програмами.

З метою удосконалення існуючих навчальних програм з інформатики, усунення суперечностей між їхніми версіями та уніфікації програми для 10 класу було створено експериментальну програму «Єдиний базовий курс. 9-11 класи» (авт. — Завадський І.О., Дорошенко Ю.О., Пилипчук О.П., Шестопапов Є. А.), <http://aspekt-edu.kiev.ua/>.

Розділ 5 “Тривимірна комп’ютерна графіка та анімація/Flash-анімація” в 11 класі може вивчатися за двома варіантами: тривимірна графіка (на основі, наприклад, безкоштовного 3D-редактора Blender) або, за бажанням учителя, можуть вивчатися основи анімації Flash. У другому випадку рекомендуємо скористатися 30-денною безкоштовною пробною версією продукту Adobe Flash.

ВИКЛАДАННЯ ІНФОРМАТИКИ

11 клас

Інформатика в класах інформаційно- технологічного профілю

Вивчення інформатики **в 10-х класах на профільному рівні** вперше буде проходити за програмою для інформаційно-технологічного профілю (авт. — Т.П. Караванова, В.П. Костюков, І.О. Завадський). Дана програма є продовженням програми вивчення інформатики для 9-го класу та базується на знаннях учнів, отриманих під час вивчення інформатики у 9-му класі.

Основними особливостями даної програми є:

- 1) Поділ на дві тематично взаємопов'язані паралельні змістові лінії: «інформаційно-комунікаційні технології» і «основи алгоритмізації та програмування».
- 2) Відповідність більшості розділів програми в обох лініях програмам курсів за вибором з інформатики (деяким — в дещо ущільненому варіанті).

- Програма може використовуватися і в тих класах інформаційно-технологічного профілю, які почали вивчати інформатику до 9 класу та/або вивчали її у 9 класі в обсязі більше 1 години на тиждень. Додатковий час, що з'являється за такого розподілу навчальних годин, може бути використаний для викладання відповідних розділам програми курсів за вибором у повному обсязі, передбаченому програмами цих курсів, а також для викладання інших курсів за вибором, що не відповідають розділам даної програми.

Розподіл годин на вивчення розділів
програми в обох змістових лініях.

Учні **11-х класів інформаційно-технологічного профілю**

продовжують вивчати інформатику за програмою для 11 класу академічного рівня, розширеною курсами за вибором.

У таблиці наведено перелік курсів за вибором, що розширюють розділи програми академічного рівня.

ДОПРОФІЛЬНА ПІДГОТОВКА З ІНФОРМАТИКИ

У спеціалізованих школах (класах), гімназіях, ліцеях, колегіумах, зокрема з поглибленим вивченням курсу інформатики, години варіативної частини робочого навчального плану та навчально-виробничої практики можуть використовуватися для вивчення курсів за вибором професійного спрямування, курсу інформатики у 7-9 класах, пропедевтичного курсу у 2-8 класах за авторськими програмами з відповідним грифом Міністерства освіти і науки України.

Інформатика у 2–4 класах може вивчатися за однією із програм:

- «Сходинки до інформатики. 2–4 класи». Ривкінд Ф.М., Ломаковська Г.В., Колесников С.Я., Ривкінд Й.Я.
- «Шукачі скарбів. Навчально-методичний комплект з інформатики для 2-4 класів». Коршунова О.В.
<http://vesna-books.at.ua/load/89-1-0-17>
- «Комп'ютерленд. Інформатика. 2-4 класи». Антонова О.П.
<http://aspekt-edu.kiev.ua/>

Для вивчення інформатики у 5–6 класах рекомендовано такі програми:

- «Інформатика. 5–6 класи». Ривкінд Й.Я., Ломаковська Г.В., Колесников С.Я.
- Пропедевтичний курс «ІНФОмандри. 5-6 класи». Казанцева О. П.
- <http://infomandry.osvita.info/teacher/>
- Пропедевтичний курс «Інформатика. Шукачі скарбів. II рівень», 5–8 класи, Коршунова О.В. <http://vesna-books.at.ua/news/2010-08-04-141>
- Курс «Вступ до програмування мовою Лого. 5–6 класи». Пахомова Г.В. <http://aspekt-edu.kiev.ua/>

У 7–8 класах інформатика може вивчатися за однією із програм:

- Пропедевтичний курс «Основи інформатики. 7 клас». Володіна І.Л, Володін В.В., Дорошенко Ю. О., Столяров Ю.О.

<http://www.svitinfo.com.ua/book/structura/osninf7.htm>

- Пропедевтичний курс «Основи інформатики. 8 клас». Володіна І.Л, Володін В.В.

<http://www.svitinfo.com.ua/book/structura/osninf8.htm>

- «Єдиний базовий курс. 7–9 класи». Пилипчук О.П., Сальнікова І.І., Шестопапов Є.А.

<http://aspekt-edu.kiev.ua/>

Програми для учнів 5-8 класів:

- 7. Програми курсів за вибором для профільного навчання видруковано у збірнику програм для загальноосвітніх навчальних закладів «Інформатика. Програми для профільного навчання» (Видавнича група ВНУ, 2009 р.).**

Звертаємо увагу на те, що навчання за програмами: «Основи комп'ютерної графіки», «Основи створення комп'ютерних презентацій», «Основи Інтернету», «Основи веб-дизайну», «Основи комп'ютерної безпеки», «Основи візуального програмування» в 7-8 класах за умови вивчення інформатики в попередніх класах.

**Програма курсу за вибором «Основи
робототехніки» (Укладач: Д.
І. Кожем`яка) призначена для
вивчення у 5-8 класах протягом
одного року із розрахунку 1 година
на тиждень (всього 35 годин).**

Новий курс за вибором **«Основи програмування»** (авт. – С.Д. Вапнічний, В.В. Зубик, В.А.Ребрина)
для учнів 7-9 класів.

Завдання нового курсу за вибором **«Основи програмування»** для учнів 7-9 класів є:

- формування теоретичної бази знань учнів з основ програмування та практичних навичок розв'язування задач, які вже протягом 25 років пропонуються на олімпіадах з інформатики різного рівня починаючи від шкільних олімпіад закінчуючи міжнародними;
- активізувати підготовку учнів до участі у шкільних, районних та міських олімпіадах з інформатики;
- надати рівні можливості учням сільських і міських шкіл у підготовці до надзвичайно захоплюючої діяльності – програмування, використовуючи можливості мережі Інтернет.

Профільні курси

У 2011 році було схвалено програми двох курсів за вибором: «**Основи баз даних**» і «**Основи алгоритмізації та програмування**».

- Курс за вибором «**Основи баз даних**» (авт. — І.О. Завадський) призначено для учнів 10-11 класів будь-яких профілів і напрямів спеціалізації (<http://zavadsky.at.ua>).
- Курс за вибором «**Основи алгоритмізації та програмування**» (авт. — Т.П. Караванова, В.П. Костюков) (http://itosvita.ucoz.ua/index/navchalni_programi/0-6).

При організації навчально-виховного процесу і оснащенні навчального середовища в кабінеті інформатики слід користуватись:

- «Положенням про кабінет інформатики та інформаційно-комунікаційних технологій навчання загальноосвітніх навчальних закладів» (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України 20.05.2004 №407, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 14.06.2004 р. № 730/9329).
- Наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 16.03.2004 року № 81 «Про затвердження Правил безпеки під час навчання в кабінетах інформатики навчальних закладів системи загальної середньої освіти», зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 17.05.2004, за № 620/9219.

- Державними санітарними нормами і правил улаштування і обладнання кабінетів комп'ютерної техніки в навчальних закладах та режиму праці учнів на персональних комп'ютерах, затверджених постановою Головного державного санітарного лікаря України від 30.12.98 № 9.
- Державними санітарними правилами і нормами влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу, затверджених постановою Головного державного санітарного лікаря України від 14.08.2001 № 63.

- Наказом Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 р. № 128 «Про затвердження Нормативів наповнюваності груп дошкільних навчальних закладів (ясел-садків) компенсуючого типу, класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), груп продовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів та Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах», зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 06.03.2002 за № 229/6517.
- **Наказ МОНмолодьспорту України № 907 від 29.07.2011 р.**

Дякую за увагу